

Zabawy i ćwiczenia logopedyczne. Utrwalam głoskę s .

(wskazówki do pracy logopedycznej dla rodziców)

Proponowane zabawy i ćwiczenia mogą być wykorzystane przez rodziców dzieci w wieku przedszkolnym oraz młodszym szkolnym, które przejawiają trudności w wymowie głosek szeregu syczącego: s, z, c, dz, pojawiających się w rozwoju artykulacji dziecka zazwyczaj w czwartym roku życia.

Niniejsze opracowanie poświęcono głosce s, która jest bazową i najważniejszą głoską szeregu syczącego. Jej prawidłowe wymawianie warunkuje opanowanie pozostałych głosek tego szeregu: z, c, dz. W naszych wypowiedziach ustnych pojawia się stosunkowo często. Bywa deformowana, zamieniana lub opuszczana.

Głoskę s można utrwalać dopiero wtedy, gdy jest wywołana (wywołaniem głoski zajmuje się logopeda) i prawidłowo wymawiana, zgodnie z polską normą fonetyczną. Podczas wymowy głoski s pamiętamy o prawidłowym układzie artykulacyjnym:

- czubek języka znajduje się przy wewnętrznej stronie dolnych siekaczy,
- łuki zębowe są zbliżone,
- wargi są rozciągnięte w lekkim uśmiechu.

Głoska s jest głoską szczelinową, a szczelina tworzy się między przednią częścią grzbietu języka, a wewnętrzną powierzchnią górnych siekaczy i tą częścią dziąseł, która jest w najbliższym ich sąsiedztwie (ta informacja jest ważna, aby nie zachęcać dziecka do płaskiego układu języka, gdyż to nie wystarczy, by brzmienie głoski s było prawidłowe).

Jest głoską bezdźwięczną (wiązadła głosowe są rozsunięte) i głoską ustną (uniesione podniebienie miękkie zamyka przejście do jamy nosowej), a także głoską twardą.

Celem utrwalania głoski s jest stabilizacja artykulacji nowej, wywołanej głoski w mowie kontrolowanej (w izolacji, w sylabach, w słowach, w parach wyrazów, w zdaniach oraz w tekstach).

Zachęcam **Rodziców** dzieci, utrwalających głoskę s, do wykorzystania w pracy logopedycznej w warunkach domowych prostych, często zapomnianych ćwiczeń i zabaw, które mogą być wykonywane zarówno przez dzieci młodsze, jak i te, które rozpoczęły już naukę w szkole.

Utrwalanie głoski s w izolacji.

Proponujemy dziecku naśladowanie syczenia węża lub gąski, odgłosu wychodzącego powietrza z pękniętego balonika(oczywiście ze schowanym za dolne zęby czubkiem języka). Można przy okazji zrobić z dzieckiem węża z papieru, plasteliny, masy solnej, włóczki lub ułożyć go z kamyczków lub patyków.

Zachęcamy również do wykorzystania prostych zabaw ruchowych: wielokrotnego powtarzania głoski s w trakcie odbijania, kopania lub rzucania piłki lub zabawy w kręgle (powtórz głoskę s tyle razy, ile kręgli się przewróciło), czy też zabawy w celowanie kulami z gnieczonego papieru do kartonowego pudła (powtórz głoskę s tyle razy, ile kul trafiło do pudła).

Utrwalanie głoski s w sylabach.

Gama – zaśpiewaj gameę, wymawiając sylaby (są, se, so, su, sy, są, sę).

Kręgle – powtórz sylabę tyle razy, ile kręgli się przewróciło.

Bęberek – wymawiaj sylaby zawierające głoskę s zgodnie z wystukany rytmem.

Klocki – ustaw płotek, wieżę, pociąg, domek z klocków i każdemu klockowi powiedz sylabę z ćwiczoną głoską.

Patyczaki – ułóż wzór z patyczków i każdemu patyczkowi powiedz sylabę z głoską s.

Kostka – powtórz sylabę z głoską s tyle razy, ile oczek pojawiło się po rzuceniu kostki.

Schodki – narysuj schodki i wspinając się po nich, każdemu powiedz sylabę zadaną głoską.

Piłka - powtórz trzykrotnie zadaną sylabę, wymówioną przez osobę rzucającą piłkę.

Zapamiętaj i powtórz – powtórz szeregi sylab, np.: sa-so-sa-su; su-su-sy-sy; as-as-es-es; asa-oso-ese-usu itd.

Pamiętamy o konieczności wykorzystania w ćwiczeniach sylab, w których s jest w środku (asa, ese, oso, usu, ysy, isy, ase, asy, asą, esą itd.) i na końcu (as, os, es, us, ys, is, ąs, ęs).

Wymawiając zadane sylaby należy zawsze pamiętać o prawidłowym układzie artykulacyjnym. Można nieznacznie wydłużać brzmienie głoski s.

Utrwalanie głoski s w słowach.

W ćwiczeniach wykorzystujemy słowa, w których s występuje na początku, w środku i na końcu, łącząc się z samogłoską lub spółgłoską. Pamiętamy o tym, aby słowa były wymawiane wielokrotnie, co sprzyja kształtowaniu i doskonaleniu nowej umiejętności prawidłowej wymowy głoski.

Kategorie – wymień nazwy produktów żywnościowych, ubrań, nazwy ulic, miast lub państw, imiona, w których jest głoska s.

Łańcuszek – kto wypowie więcej słów z głoską s. Jedna osoba mówi słowo zawierające s, a druga wyszukuje takie, które zaczyna się na ostatnią głoskę poprzedniego, np. sok – kask – kiosk – kęs – ser – rosa – aksamit – tenis – sowa – ananas – sos – samolot – Teresa – adres – smok itd.

Zdrobnienia - osoba dorosła mówi słowo, a dziecko dobiera zdrobnienie (duży- mały), np. samolot – samolocik, samochód – samochodzik, sowa – sówka, syn – synek, pies – piesek, lis – lisek, nos – nosek itd.

Rymy – dopasuj słowo do podanego, aby słowa się rymowały, np. kos – los, bas – las, włos – kłos, kasa – klasa, nosy – włosy, pustka – chustka, skakanka – sasanka itd.

Zgadnij, który obrazek zniknął - układamy w szeregu kilka obrazków, dziecko zapamiętuje ich kolejność, zamyka oczy. Jeden obrazek chowamy i prosimy dziecko, aby odgadło, który zniknął lub zmienił swoje miejsce.

Czasowniki - nazwij wykonywane czynności (skacze, spada, stuka, stąpa, spina, podskakuje, wiosłuje, pastuje, sprząta, segreguje, rysuje, podstawia, składa, stoi, itd.).

Pajęczyna – dziecko na przemian z dorosłym wymawia różne słowa zaczynające się głoską s (zwycięża ta osoba, która powie więcej słów). W podobny sposób można tworzyć plantacje słów, zawierających s w środku lub na końcu.

Zagadki – odgadnij zagadkę, narysuj odpowiedź (odpowiedzi zagadek zawierają głoskę s).

Który wyraz nie pasuje ? - rozkładamy przed dzieckiem trzy lub cztery obrazki, w nazwach których jest s. Prosimy o nazwanie obrazków i odrzucenie jednego, nie pasującego do pozostałych oraz wyjaśnienie wyboru.

Zimno- gorąco – ukrywamy w różnych miejscach kilka obrazków, w nazwach których ukryło się s. Zadaniem dziecka jest ich znalezienie i nazwanie.

Obrazkowa ciuciubabka – przygotowujemy zestaw przedmiotów rzeczywistych i zabawek, w nazwach których jest s, dziecku zasłaniamy oczy. Zadaniem dziecka jest rozpoznanie przedmiotów poprzez dotyk i ich nazwanie.

Utrwalanie głoski s w parach wyrazów.

Powtórz podane wyrażenia (pary wyrazów), np. pusta sala, spokojny sen, smutna piosenka, wesola piosenka, sukienka Sabinki, wysoka sosna, gęsty las, niebieska skakanka, itd.

Dobierz wyrażenia w liczbie mnogiej (możemy wykorzystać wyżej podane).

Dopasuj słowa – dziecko dobiera pasujące słowa do podanego, np. *niebieska* sakiewka, sala, sukienka; *sto* samolotów, pasków, słoików, sklepów, samochodów; *smaczna* sałata, kiełbasa, surówka, pasta; *wesola* Sylwia, piosenka; *smutny* pies, Sebastian itd.

Utrwalanie głoski s w zdaniach i tekstach.

Powtórz zdania. Zachęcamy dziecko do powtórzenia zdań, zawierających słowa z głoską s, prosimy o zadanie pytań do podanych zdań.

Ułóż zdania logiczne i nielogiczne z wykorzystaniem podanych słów.

Ułóż zdania na podstawie historyjki obrazkowej.

Dokończ zdanie.

Uzupełnij zdanie brakującymi słowami.

Po utrwaleniu głoski s w mowie kontrolowanej przystępujemy do automatyzacji głoski w mowie spontanicznej. W ćwiczeniach automatyzujących prosimy dziecko o samodzielne opowiadanie treści obrazka, opowiadanie o zdarzeniach dnia codziennego, wymyślanie dalszego ciągu opowiadań, wykorzystujemy zabawy tematyczne, np. Sklep, Poczta, Szkoła, Fryzjer, w trakcie których wielokrotnie wymawiane są słowa z głoską s.

Zachęcając czytelników do zapoznania się z niniejszym opracowaniem, mam nadzieję, że proponowane zabawy i ćwiczenia zainspirują **Rodziców** dzieci z wadą wymowy do przypomnienia zabaw z własnego dzieciństwa oraz tworzenia na podstawie tego materiału nowych ćwiczeń, które ułatwią i uatrakcyjnią prowadzenie pracy logopedycznej w warunkach domowych.

Anna Chrzanowska